

A lap közli az olvasókkal, hogy megjelent a francia ex libris enciklopédiájának XVII. kötete. Valamennyi eddig megjelent kötet beszerezhető Nancyból. A művek az 1496-1920 évek alkotásait tartalmazza az alkotók nevének ábécé sorrendjében. Árúk a terjedelmüktől függően 30-tól 53 euróig terjed.

A Debrecenben megjelenő irodalmi és művészeti folyóirat, a NÉZŐ PONT 2008 nyári száma számunkra érdekes hírekkel jelent meg. A folyóirat, melyet Vitéz Ferenc neve fémjelez, színvonalas tanulmányokkal, ismertetőkkel lát napvilágot. E folyóiratban egy cikk javaslatot tartalmaz a Déri Múzeum Baráti Köre Grafikusok és Kisgrafika Barátok Tagozatának létrehozására. Az alapos ismeretekre valló cikk felveti, hogy e társaság rendszeresen összejönne, könyvjegy-cserék, ismeretterjesztő előadások lennének. A szervezés szeptemberben indul. Következő számunkban visszatérünk erre a kezdeményezésre, mindenesetre egyesületünk minden támogatást megad hozzá.

Egy ismertetést is olvashatunk Szilágyi Imre grafikáinak minikönyvéről, melyről mi is hírt adunk Könyvespolc rovatunkban.

KÖNYVESPOLC

ÚJABB KIADVÁNY KÉKESI LÁSZLÓRÓL

Kékesi László sokoldalú művészetéről eddig már több kiadványt jelentetett meg hagyatékának hűséges gondozója, ifj. Kékesi László. Az egyikről (*Álmok, színek, bélyegek. 1. köt.*, 1995) azt írtam a *Kisgrafika* 1997/3 számában: „Őszinte szívvel gratulálunk a szerzőnek: ő már megtette a magáét, hogy méltó módon felmutathassuk Kékesi László munkásságának értékeit itthon és külföldön egyaránt.” Ezzel persze a korábbi művekre is utaltam, ám a „megtette” szót, amely valamilyen befejezettségére utal, elhamarkodottan írtam le. A szerző az elmúlt év decemberében adta közre az *Apámról írták, mondták, 2. kötet* című legújabb opusát. Míg az előző kötet az 1963-tól 1993-ig megjelent cikkeket, tanulmányokat, kiállítási megnyitó beszédeket közli, ez a kötet – szerves folytatásaként az előzőnek – az 1994-től 2006-ig közreadott publikációkat gyűjti össze. Hozzá kell tennünk, nem keveset: míg az első kötet terjedelme 113 lap, a másodiké 97, annak ellenére, hogy az előbbi 40, az utóbbi 12 év terméséből válogatott. Noha a szerző az alcímbe azt írja válogatott írásokat közöl, azt hiszem, hogy ennek ellenére teljességre törekedett. Így közli, ha egy Kékesi bélyeg megjelent egy külföldi lapban, ha pl. a *Dunántúli Napló* hírt adott a művész kiállításáról, vagy ha Kékesi László neve megjelent valamilyen szövegekörnyezetben (idézi, olykor kommentálja is azokat), de közli a kiállítási meghívók, katalógusok szövegét, valamint azt is, hogy hol jelentek meg a művész alkotásait bemutató illusztrációk.

Természetesen a terjedelmesebb írásokkal együtt: Kékesi újabb kiállításait megnyitó beszédeket (dr. Lenkey István, P. Fekete József írásait), megemlékezéseket a művésztől (ifj. Kékesi László, Simon Gy. Ferenc, Szenes János és mások tollából), valamint egyéb dokumentumokat. Az utóbbiak közül külön említésre méltó annak a szerződésnek a szövege, amelynek kíséretében Kékesi Lászlóné Simontornyának adományozta a „*Kékesi László Grafikai Gyűjtemény*”-t, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus által több mint 20 millió Ft eszmei értékben megállapított, mintegy 2000 grafikát.

Az olvasó számára azonban bizonyára legnagyobb meglepetés az, hogy ifj. Kékesi László – egyéb írásai mellett –

az 1993 óta megjelent újabb „Könyv Kézirat”-aiból is közöl rendkívül érdekes írásokat. E könyvek címei – megemlítve, hogy a nagy betűs kiemelések így szerepelnek a kéziratban – a következők: *Utóirat apám levelezőlappjaihoz. Kékesi László levelezőlap tervezői munkásságához* (2000, 441 old.), *ÁDÁM APÁNK GYERMEKEI ÉS EGY FAUN DÉLUTÁNJA. Kékesi László ceruzarajzai* (2001, 288 old.), *IN IPSO RADICATI. Kékesi László egyházmegyei munkássága* (2000, 725 old.), *...míg ujjam el nem fárad. Kékesi László illusztrátori munkássága* (2004, 725 old.), *CLOU. Kékesi László grafikusművész AKTALBUMA* (2005, 228 old.). Ha csak a kiadványok megjelenési éveit, azok terjedelmét szemléljük, akkor is láthatjuk – nem szólva a korábbi művekről –, hogy szerzőjük Kékesi László művészetének szinte kiapadhatatlan sokoldalúságát veszi számba, tárja fel, nem szűnő lelkesedéssel, kitartó következetességgel és eléggé nem becsülhető szorgalommal. Mindehhez hozzá tartozik, hogy a közölt részletek – noha természetesen nem mellőzik az apa-fiú kapcsolatból önkéntelenül is adódó személyes hangvételt – Kékesi László művészetén is túlmutató, olyan művészettörténeti fejtegetéseket, a kortárs és régebbi alkotókra is kitekintő méltatásokat, eszmeifuttatásokat tartalmaznak, amelyek önmagukban is igen tanulságosak, s amelyek persze végül mindig visszakanyarodnak Kékesi munkásságához. Nincs terünk idézni a szerző szakirodalmi tájékozottságát tükröző írásokból, csak megjegyezzük, hogy pl. Kékesi illusztrációiról megjelent könyvében külön fejezetet ír *A művészet osztályozásáról, a grafikai ágakról, illusztrátorokról* címmel. Az aktalburnról szólva a művészet fogalmáról medítál szellemesen, addig, amíg eljut az emberábrázolásig, a meztelen női testet ábrázoló alkotásokig, majd édesapja munkásságáig. Kékesi egyházművészetéről szólva, befejezésként Gauguin egyik képének címére – *Honnan jövőnk? Mik vagyunk? Hová megyünk?* – utalva említi, hogy édesapja folyamatosan erre kereste a választ: „Életművével csak így lehetett megfogalmazója a keresztény európai magyarságnak és a keresztény magyar európaiságnak.”

Mint a korábban kiadott kiadványok, ez is gondos tipográfiai megoldásokat alkalmaz, több mint 30 illusztrációt közöl, a képek jegyzékében gondosan feltüntetve azoknak a különböző alkotásjegyzékekben szereplő katalógusszámát is.

Végezetül mit kívánhatnánk mást a szerzőnek (és Kékesi László művészetének kedvelőinek), hogy a számos kéziratos könyv után egy nagyobb példányszámban megjelenő, nyomtatott monográfiában összegezze édesapja munkásságát. Ehhez és további alkotómunkájához kívánunk sok örömet!

Arató Antal

RÉZKARCOK SZILÁGYI IMRE KISGRAFIKÁIBÓL

Minikönyv, Debrecen, 2008, Fábrián Bt. Nyomda

Sokan emlékeznek még manapság a minikönyvek divatjára. Néhány évtizeddel ezelőtt évente több tucatnyi látott napvilágot könyvkiadó vállalatok vagy az állami cenzúra éberségét kijátszó magánszemélyek igyekezetéből. Nagy keletje volt ezeknek a kötetkéknek, melyek mérete hol nőtt, hol csökkent. A legkisebbek csak néhány millimétert tettek ki, ezeknek azonban a szenzáción kívül semmi értékük nem volt.

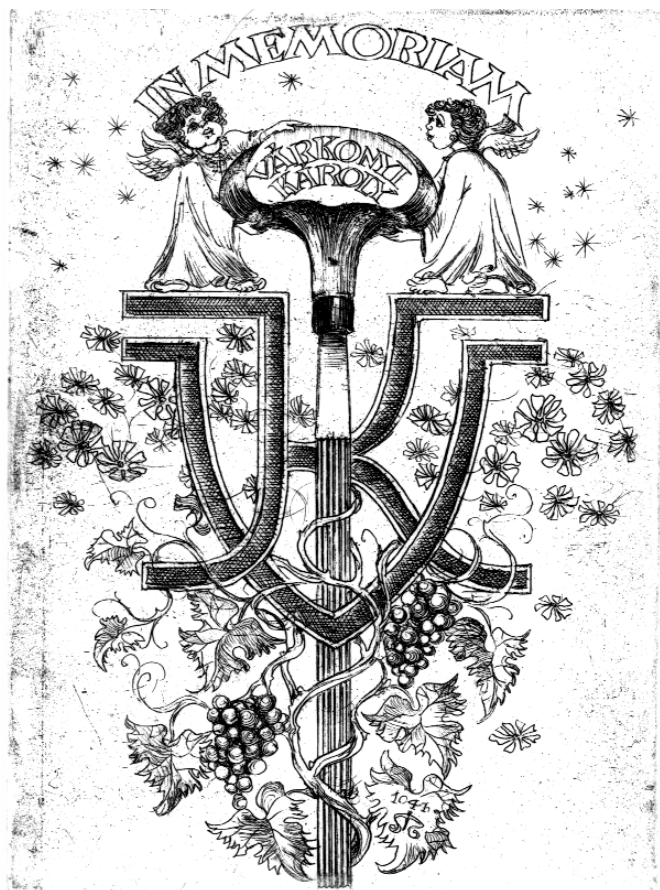
Gazdag könyvtárak jöttek létre a gyűjtők otthonában és nem egy közülük könyvkiadási remekmű volt formai és tartalmi szempontból egyaránt. Mostanában még az antikváriumok fiókjából is eltűntek e kis ékszerek, így eseményszámba megy

a Hajdúböszörményben élő *Csernát Gábor* gyűjtő által létrehozott kötet.

Az izléses, barna színű, keménykötésű kiadvány mintegy 90 oldalt tartalmaz. A 6×5 cm méretű könyvecske külső megjelenése is grafikus lelemény, annyira jól használták fel ezen a grafikusművész monogramját.

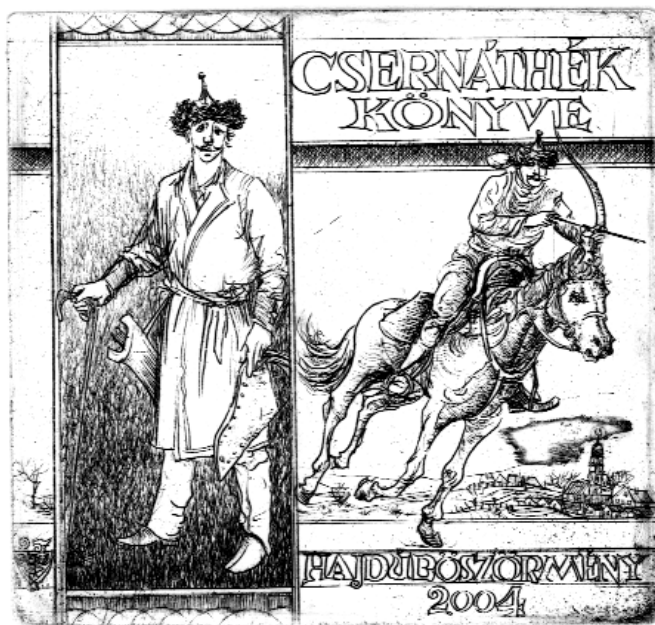
Szilágyi Imre rézmetszete, C3, Op. 1054 (2007), 97×100

Szilágyi Imre rézmetszete, C3, Op. 1044 (2007), 137×100

A Szilágyi munkásságát ismertető írás áttekinti az előzményeket, említi a debreceni ex libris történetét, az alkotó életútját, négy oldalon sorolva fel kiállításait, egy továbbin az elnyert díjakat. Az olvasó megtudja, hogy eddig félezer szabadgrafikai alkotás és több mint ezer kisgrafika került ki kezei közül. Az alapos ismertető szöveg végén a szerző neve nem szerepel. Feltehetően a kötetet létrehozó és annak anyagát saját gyűjteményéből válogató Csernát Gábor hagyta el szerénységéből annak közlését.

Vállalkozását sikeresnek tekintjük, mert a róla írt méltatás, valamint a kis mérete ellenére élvezhető képanyag méltóképpen állítja az olvasó elé a 40 éve kiállító, nemzetközi sikereket is elért művészt.

Szilágyi Imre rézmetszete, C3/C5, Op. 957 (2004), 105×110

KALENDÁRIUM: KALEVALA AZ EX LIBRIS EN

Az előttünk álló 2009-es esztendő kisgrafikákkal illusztrált, 12 lapos naptárát jelentette meg *Takács Gábor* kolozsvári gyűjtő. A spirállal összefűzött, kellemes sárga színű kartonlapokon a naptárrész mellett láthatók a kisgrafikák. A címlapon olvasható közlés szerint a finn *Pekka Heikkilä* gyűjteményéből válogatta ezeket az orvos-amatőr grafikus. Ugyanő látta el a lapokat a Kalevalából vett idézetekkel is. (Itt jegyezzük meg, hogy mivel négy magyar nyelvű fordítást ismer a szakirodalom, indokolt lett volna a fordító nevének megemlítése.)

A kiadványban 15 ex libris kitűnően reprodukált képe szerepel: 12 orosz, 2 észt és 1 litván művész alkotása. Finn barátaink szóvá tették már, hogy nemzeti eposzuk emlékére több kisgrafika készült külföldön, mint Suomiban. Nem tűnik ki, melyik nyomda munkáját dicséri ez a csinos kiadvány. Ezzel szemben a címlapon szerepel egyesületünk emblémája, holott a készülő műről még tudomásunk sem volt.

Ennek ellenére sikerültnek tartjuk ezt a tetszetős kiadványt. Gratulálunk létrehozóinak. A szándékot örömmel üdvözljük azzal a megjegyzéssel, hogy „több szem többet lát”. Nem ártott volna a KBK véleményének előzetes kikérése, ha már emblémáját ilyen megtisztelő módon felhasználják.

RÁCZI GYŐZŐ:**GÖMÖRI VONATKOZÁSÚ KISGRAFIKÁK**

(A tanulmány megjelent 2008-ban a putnoki Gömör Múzeum SZÁMADÁS c. kiadványában a 492-538. oldalakon.)

Szerkesztette: Bodnár Mónika)

(A szerző lapzártakor elhunyt)

A több mint 700 esztendőös Putnokon létesült Gömör Múzeum Baráti Köre vaskos kötetet jelentetett meg az intézmény 20 éves tevékenységére visszatekintésül. Az 500 oldalas meghaladó terjedelmű könyvben dr. Bodnár Mónika tanulmányainak tekintélyes sora foglalja össze a térség és az intézmény történetét. A kiadvány második felében az évente rendezett múzeumi napok keretében elhangzott helytörténeti előadások szövege található. Képet kap emellett az olvasó a múzeumban rendezett számos kiállításról és a megjelentetett kiadványokról is. (Sajnálattunkra e kitűnő kötetben szereplő tanulmányokkal nem foglalkozhatunk, nem tartozván ezek lapunk témakörébe.) Amiért ismertető írásunk létrejött, a könyv befejező részében található. Ebben közölnek ugyanis néhányat a honismereti pályázatokra beérkezett dolgozatokból. Itt szerepel a címben jelzett írás is.

Fery Antal fametszete, X2, Op. 1687 (1984), 107×78

Rácz Győző nyugdíjas erdőmérnök Putnokon él. Szenvéde-lyes kutatója a gömöri térség múltjának, az itt élt Tompa Mihály életművének. Gyűjti a városról készült képeslapokat. A kisgrafikák gyűjtését néhány éve kezdte el, ezek száma napjainkban meghaladja az ezer darabot. A SZÁMADÁS-ban megjelent cik-keben 49 helyi vonatkozású kisgrafika képét és adatait közli. Emellett külön rovatban ismerteti a műveket létrehozó 23 alkotó életpályáját, köztük a legtöbb kisgrafikával itt képviselt Fery Antalt. Igen helyesen ugyanilyen rovatot szentel a lapok tulajdonosainak, megrendelőinek bemutatására is. Ez utóbbiban „dobogós helyen” szerepel dr. Lenkey István, aki bár csak gyer-

mekkorát töltötte a városban, ma is tevékeny részt vesz Gömör múltjának kutatásában. Végül a III. rovatban olyan személye-ket, tárgyakat, fogalmakat idéz meg a szerző, akik/amelyek a grafikai ábrázolásokon szerepelnek.

Rácz Győző szerzőnek, egyesületünk gyűjtőtagjának örömmel gratulálunk építő szándékú lokálpatriotizmusának megnyil-vánulásához. Írása egyedülálló, ezért példa lehet arra, hogyan kell egy kisgrafikai gyűjteményt egyszerre több oldalról is be-mutatni. Gazdagon illusztrált munkájának megbecsülését je-lenti, hogy az a Gömör Múzeum hatalmas ismeretanyagot tartalmazó, értékes kötetében jelent meg.

Soós Imre

EGISTO BRAGAGLIA:**L'EX LIBRIS DEL BIBLIOFILO**

(A könyvbarát ex librise) Rovereto, 2008. július 27.

Közel fél kilós könyvküldemény érkezett egyesületünk cí-mére az itáliai Rovereto városból. (Mielőtt az olvasó a térképen a helység keresésébe kezdene, megemlítjük, hogy a város Észak-Olaszországban, Velencétől északnyugatra, a Garda tó közelében az Adige folyó partján található.) A kemény, doboz-szerű tokba foglalt kiadvány kísérőlevelét a polgármester írta, közölve benne a küldemény célját: az ex libris népszerűsítését. Ennek megvalósítását a város könyvtára, a helyi művelődési egyesület és a Stella kiadó közreműködése tette lehetővé.

A kiadvány két fő részből áll. Egy kartonkötésű, közel száz-oldalas kötet tartalmazza a címben jelzett olasz és angol nyelvű tanulmányt. Ebben a neves szakíró felvázolja a könyvjegy történetét, jelentőségét, ír a gyűjtők csoportosulásairól, a FISAE létrejöttéről, kiemelve ebben Mantero szerepét. A könyv és a könyvjegy kapcsolatának illusztrálására kilenc olyan honfitár-sát választja ki, aki hivatásánál fogva is könyvbarát (könyvtá-ros, egyetemi tanár). Személyük bemutatása egy-egy leporellón történik. A kötet végén a szerző 12 régi ex libris képét közli a XVII-XIX. századból. A hozzájuk fűzött magyarázat szerint valamennyiük egy-egy könyvbarát, könyvet kedvelő személy nevét viseli.

A kiadvány második fő része kilenc, keménypapírra nyo-mott leporellóból áll. A három, összefüggő oldal közepén látha-tó a könyvbarát ex librise. (Természetesen valamennyin könyv-motívum szerepel.) Az erre ráhajtható baloldalon a lap tulaj-donosának neve, születési helye és éve, címe, foglalkozása. Publikációi mellett említés történik személyes környezetéről, kedvenc olvasmányairól. A lapoldal a gyűjtő jelmondatával végződik, mely a reprodukált könyvjegyen is olvasható. A leporelló harmadik oldalán a bemutatott ex libris alkotójának adatai találhatóak. Említés történik itt a művész törekvéseiről, a róla megjelent írásokról, végül arról is, hogy mit akart a gyűjtő a részére készült kisgrafikán kifejezni.

Rovereto város pompás kiadványa 2008. áprilisi dátummal látott napvilágot. Háromszáz, számozott példánya az olasz ex libris-kultúra jóhírét viszi a világnak.

Soós Imre

Helmiriitta tusrajza, P1, 1983, 36×110